

Den «umerkelige form for hjernevask»

Forholdet mellom leger og legemiddelindustri har vært omfattet med betydelig interesse gjennom årene. I 1961 publiserte Per Wetteland og Ivar Bjørge en artikkel der de ønsket å gi «et tallmessig bilde» av reklamen som i løpet av ett år ble sendt til norske leger (Tidsskr Nor Lægeforen 1961; 81: 423–7). De gikk analytisk til verks.

Den farmasøytiske industris trykte reklame i 1959

«Den trykte lægemiddelreklame distribuert til den vanlige norske læge faller naturlig i to hovedgrupper, de separat tilsendte trykksaker («direkte reklame») og annonsene i Tidsskrift for Den norske lægeforening. (...)

«Den samlede vekt av «Tidsskriftet»s årgang 1959 var medregnet omslag 7,110 kg, og da lægemiddelannonsene utgjorde 40,9 % av det totale sidetall, kunne vekten av den farmasøytiske reklame beregnes til 2,908 kg. Dette tall er dog noe for lavt, idet de fleste lægemiddelreklamer var trykt på tykkere papir enn de alminnelige tekstsider. (...)

Tidsskrift for Den norske lægeforening har A-4 format, og da lægemiddelreklamen utgjorde 1008 sider, tilsvarte denne rundt regnet 2000 sider vanlig bokformat. Det samlede trykte areal lot seg beregne til 63,08 m². (...)

Vekten av den trykte reklame distribuert til landets ca. 4000 læger (6) lot seg beregne til ca. 80 tonn, under forutsetning av at hver norsk læge mottok 591 separatforsendelser. Det tilsvarende trykte areal lot seg kalkulere til 750 mål (0,75 km²), eller 120 000 bøker med tilsammen 24 millioner sider. I dette tall er ikke medregnet emballasje, særtrykk eller skjema for begjæring om gratisprøver. (...)

Det fremgår av materialet at den farmasøytiske industris trykte reklamevirksomhet i 1959 var ganske intens, om ikke fullt så omfattende som i andre land hvorfra det foreligger tilsvarende undersøkelser. (...)

Det er et stort spørsmål om lægemiddelreklamen i sin nåværende form tjener de hensikter produsentene må formodes å ville oppnå. (...)

Lægeyrket har etter hvert endret karakter, og blir på mange måter stadig mer upersonlig. Huslægen er forsvunnet, og den økende bruk av spesialpreparater medfører at den magistretelt forskrevne resept også holder på å forsvinne. Verre er det dog at den håndskrevne resept faktisk er begynt å vise samme tendens. Det er naturligvis meget praktisk å ha til rådighet ferdige preparater, men de fleste læger ønsker vel ennå i hvert fall å skrive resepten egenhendig uten velvillig hjelp fra produsentenes side. Trykte resepter er imidlertid nå begynt å inngå i reklamen, og vi er vel dermed inne på en farlig vei i retning av kollektiv behandling med tap av pasienters og egen individualitet. Ordningen er riktignok lettvinnt, men, som Ludvig XVI bemerket da han før revolusjonen fikk seg forelagt konstruksjons-tegningen til guillotinen: «Bare det nå ikke er blitt *for* lett...»»